

36e POETRY INTERNATIONAL FESTIVAL

Op verzoek van Poetry International Rotterdam **1** en de organisatoren van Poetry & Art **2** noteert De Serafijn alle dagen aantekeningen over het festival. Dit jaar tekent Piet Molendijk aan. Hij is filosoof, en medewerker van het Centrum voor Filosofie & Kunst van de Faculteit der Wijsbegeerte van de Erasmus Universiteit. Van 18 tot 24 juni ontvangt u elke dag een dagselectie.

zaterdag 18 juni 2005; 18.00 uur

Stamppot met andijvie

't Gereserveerde passe-partout ligt niet klaar bij de kassa. Telefonische navraag leert dat de administratie met voornamen werkt: 'Piet' komt wel voor op de lijsten. Het wordt druk: voor het Judith Herzberg programma op dinsdag 21 juni en voor de Poëzie Marathon op woensdag 22 juni is, ook met passe-partout, reserveren sterk aanbevolen.

Een half uur later eet ik in de artiestenfoyer mee met de productieploeg van Poetry & Art. Ook hier blijken reserveringen noodzakelijk want als ik mijn stamppot met andijvie krijg voorgeschoteld wordt aan de andere kant van de tafel beteuterd gekeken. Dat extra prakje was nog niet besteld. Er wordt snel een verfrommeld papiertje tevoorschijn getoverd.

In Rotterdam draait het een week lang om poëzie. Dat wil zeggen op het festival, een festival dat in vergelijking met de andere grote publieksfestivals toch een intiemer karakter heeft. Dat ligt ongetwijfeld aan het genre: poëzie kent nu eenmaal niet zoveel 'liefhebbers'.

In een ver verleden, toen je voor vijf gulden een kaartje kocht mét consumptiebon, was ik trouw bezoeker. In later jaren kwamen de 'faits divers' van het dagelijks leven er heel gemakkelijk tussen. Deze aflevering van het festival wil ik aangrijpen om een momentopname van de poëzie te maken. Op het terrein van de poëziekritiek ben ik volledig onbevoegd, maar de vraag integreert me of ook de poëzie geraakt wordt door de vervaging van genregrenzen die

1. Poetry International Rotterdam begon op 19 juni en gaat door tot 24 juni. Het festival vindt plaats in de Rotterdamse Schouwburg. Programma, gedichten en meer informatie: www.poetry.nl en www.poetryinternational.org

2. Poetry & Art doet dit jaar voor de tweede keer mee. Onder de titel *NewCanvas©2004&2005* presenteren verschillende kunstenaars op verschillende locaties in de stad werk dat beeld en taal op de een of andere wijze combineert. Poetry & Art wordt georganiseerd door Kamiel Verschuren, Jasper Niens, André ten Broeke en Thom Gallant van *z-F productions*. De deelnemende kunstenaars zijn te vinden op de website van het festival.

- en dat is een open deur - in alle kunstdisciplines valt waar te nemen. En het gaat niet alleen om grenzen binnen de kunst, ook de relatie met wetenschap, techniek en de samenleving is veel diffuser geworden. Onder een rij niet altijd even welluidende termen wordt gepoogd dit te duiden: multi- trans- en intermedialiteit **3**. Ik hoop een antwoord te krijgen op de vraag: hoe intermediaal is poëzie?

19.00 uur

Most visitors are poets

“U bent zeker ook een dichter” zegt een mevrouw achter de festivalstand tegen me. Ze oppert dit omdat ik een T-shirt **4** uit het rek haal met het opschrift “Most visitors are colleagues”. Een jongeman gekleed in een Mexicaans cowboykostuum spreekt me aan: “Mag ik u een gedicht voordragen?”. Hij neemt me mee naar een hoekje van de foyer, laat me op een stoel plaats nemen, kijkt me indringend aan, en vertelt hoe zijn carrière afleed. Het blijkt een gedicht van Erik Menkveld. In de pauze kom ik de acteurs van de Toneelschool Arnhem – zij verzorgen, onder de titel ‘het zesde bedrijf’ deze incidenten – nog een keer tegen. Op de bovenloop voor de Grote Zaal steken drie vrouwen hun hoofd door een met een wit laken beklede tafel. De bittere tekst van Shakespeare en de op tafel geserveerde hoofden doen me aan onthoofding-video’s denken.

20.00 uur

Afzonderlijke gebeurtenissen ontberen waarschijnlijkheid. Zij zijn puntvormig.

Het publiek komt door gewoonlijk niet betreden gangen van de Schouwburg de Grote Zaal binnen en neemt op het podium plaats. Kunstenaars van Poetry & Art hebben de gehele zaal verbouwd. De dichters staan, waar meestal de toeschouwers zitten. Het geroezemoes voor aanvang vermengt zich met een klankwaterval die uit de luidsprekers stroomt; opnames van een vorig festival. **5** Het blijft bevreemdend te weten dat deze klanken voor mij exotisch klinken, terwijl sprekers van deze taal betekenissen horen. Maar ik herinner me ook weer dat al die

3. Als u in de zoekmachine op de website van de Rotterdamse filosoof [Henk Oosterling](#) het woord *intermedialiteit* tikt, krijgt u een illustratief overzicht van het filosofisch onderzoek: www.henkoosterling.nl

4. Ook een project van [z-F productions](#). De T-shirts zijn bedrukt met artistieke statements die de lichamelijke van de drager benadrukken.

5. Audio-fragmenten van eerdere festivals zijn te vinden op: <http://boeken.vpro.nl/dossiers/17552047>

klanken een grote attractie zijn van live-poëzie.

Nadat [Bas Kwakman](#), directeur van het festival, het festivalthema "Poëzie en Theater" heeft toegelicht draagt [Gerrit Komrij](#), op vertrouwd nasaal-ironische wijze, als eerste dichter zijn 'verzen' voor. [Jorie Graham](#) blijkt verhinderd, ze wordt vervangen door haar vertaler [Bob Schouten](#). Zijn voordracht is zo mooi dat een bezoeker hard in de handen klapt na afloop van het eerste gedicht. Niemand valt bij, want je applaudisseert blijkbaar niet na elk gedicht, pas na het laatste. Ook gedichten aanhoren heeft zo zijn mores. [Lars Gustafsson](#) sluit het internationale programma en geeft en passant een instructieve omschrijving van het filosofische begrip singulariteit: "Afzonderlijke gebeurtenissen ontberen waarschijnlijkheid. Zij zijn puntvormig."

21.30 uur

Opening in vijf bedrijven

Na de pauze zit ik naast [Jan Wagenaar](#), timmerman te Dordrecht en langjarig bezoeker van het festival temeer omdat hij in het verleden door [Cees Buddingh'](#) werd meegesleept. Hij vraagt me waarom ik aantekeningen maak. Ik vertel hem van deze column. Hij zal het niet lezen want hij heeft geen computer, niet in geïnteresseerd. Vlug fluistert hij me nog een [Buddingh'](#) one-liner toe: "Typ met twee vingers, sneller kan je toch niet denken".

Het als tragedie geënceneerde openingsprogramma brengt een parade van dichters. Dit is letterlijk een festival, een feest van de poëzie, en het doet ook een beetje aan die andere parade in de stad denken. Want hoewel het [Poetry World Slampship](#) nog te wachten staat **6**, het performance gehalte is hoog. Natuurlijk de klanken, de talen, maar ook de aan het eind van het gedicht wegstervende stem van de Letse dichter [Sergej Timofejev](#), de billenkoek die de Nieuw-Zeelandse dichter [Tusiata Avia](#) haarzelf toedient, en de dramatisch spanning, die – onbedoeld? – wordt opgeroepen als na haar [Emad Fouad](#) een gedicht voorleest met dezelfde thematiek, maar dan vanuit een mannelijk perspectief.

6. Maandag 20 juni is de voorronde, in [Rotown](#), het begint om 20.00 uur. De finale vindt op donderdag 23 juni plaats, in de [Schouwburg](#).

De gedichten van 'Flying Words Project', dat bestaat uit de dove dichter Peter Cook en de sprekende vertolker van zijn poëzie Kenny Lerner, kennen zelfs een ingewikkelde choreografie. Het met opgestoken handen in de lucht wapperen van een deel van het publiek beantwoordt, in plaats van applaus, hieraan.

De Entr'actres, korte films die tussen de bedrijven door als beeldreflecties de voordrachten van commentaar voorzien, krijgen nauwelijks applaus. Ligt dat aan het genre? Zijn geprojecteerde beelden minder fysiek dan voordragende dichters? Gelukkig is er een filmpje bij met een adembenemend beeld. Een wide-screen geprojecteerde muur van suikerklontjes wordt in een gemanipuleerde ritme door-drenkt met een donkere vloeistof. Het publiek kan zich niet inhouden: hiervoor wordt wel geapplaudisseerd.

10.45 uur

Na afloop van het zaalprogramma krijg ik een kaartje in handen gedruwd van De Gedichtenlijn, **7** en een CD. Terwijl ik dit opschrijf luister ik naar gedichten van Herman Gorter: "Zie je, ik hou van je / ik vin je zoo lief". Toch te verkiezen boven één van de andere CD's waarop Minister-president Balkenende "Nu zal het wel gauw gaan sneeuwen" van Anton van Duinkerken voorleest, ook een uitgave van De Gedichtenlijn die de wereld (lees: Irak) is ingezonden.

Even verderop op de Boekenmarkt tref ik Boekenbuuv Marguerite Melchers die vanmiddag vier dozen met poëzie op een steekwagentje van de Gouvernestraat naar De Doelen heeft gereden. Als ik haar vraag hoe de zaken gaan, steekt ze haar duim op: "Veel blije mensen", maar ze zegt ook "Ik heb op m'n donder gekregen omdat mijn prijzen soms veel te laag zijn." Tja, dat krijg je met zo'n goed geïnformeerd publiek. **8**

Eindelijk weer eens een warme nacht. Om 12.00 uur rook ik met een vriend nog een jointje op het

Schouwburgplein, kijkend en luisterend naar het ritme van de stad. De motoriek van de bedelaar die systematisch het plein rondloopt en de lichaamstaal van de mensen die hij aanspreekt is ook op grote afstand eenduidig. Het is moeilijk om hier nog poëzie in te ontdekken.

7. Wanneer u 0909 4334248 belt (50 cent per minuut), kunt u kiezen uit het gedicht van de dag en een gedicht over liefde of afscheid. Via een derde keuzetoets kunt u reageren. Iedere dag zijn er nieuwe gedichten te beluisteren. De gedichten worden door een deskundige redactie geselecteerd en door professionele acteurs gelezen. Uiteraard is er ook een website: www.gedichtenlijn.nl

8. Binnenkort, dus nu nog niet, is antiquariaat De Boekenbuuv te vinden op www.boekenbuuv.nl én in een pandje in het centrum.